

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

19 юни 2009 г.

ВАРИАНТ 3

УВАЖАЕМИ УЧЕНИЦИ,

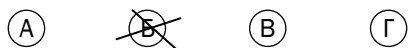
Тестът съдържа 50 задачи по български език и литература.

Задачите са два вида: със структуриран отговор с четири възможности за отговор, от които само един е верният, и с кратък свободен отговор.

Отговорите отбелязвайте със син цвят на химикалката в листа за отговори, а не върху тестовата книжка.

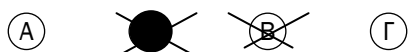
За да отбележите своя отговор, срещу номера на съответната задача зачертайте със знака **X** буквата на избрания от Вас отговор.

Например:

Ако след това прецените, че първоначалният Ви отговор не е верен, запълнете кръгчето с грешния отговор и зачертайте със знака **X** буквата на друг отговор, който приемате за верен.

Например:

За задачите със свободен отговор в листа за отговори е оставено празно място. Използвайте това място, за да запишете своя отговор.

Ако след това прецените, че записаният свободен отговор не е верен, задраскайте го с хоризонтална черта и запишете над него отговора, който според Вас е правилен.

Запомнете! Като действителен отговор на съответната задача се приема само този, чиято буква е зачертана със знака X. За всяка задача трябва да е отбелязан не повече от един действителен отговор.

ПОЖЕЛАВАМЕ ВИ УСПЕШНА РАБОТА!

Прочетете текста и отговорете на въпроси 1. – 5. вкл.

Има едно място в интернет, където информацията е безплатна. Мястото се нарича Уикипедия.

„Уики” е хавайска дума и означава „бързо”, а наименованието е свързано с бързо и лесно променящото се съдържание от потребителите на енциклопедията. Нещата, които различават Уикипедия от другите енциклопедии, са в самата същност на понятието достъп до информация. Уикипедия е безплатна в истинския смисъл на тази дума, тъй като нейните потребители не се налага да заплащат за използването на информацията. Сайтът е лишен и от реклами.

Съдържанието на Уикипедия се прави от потребителите и се следи и контролира от самите тях. Всеки посетител на сайта, четящ някаква статия, може да добави съдържание, да отнеме, да поправи неточност или просто да редактира. Енциклопедията е общодостъпна, няма ограничения за нейното четене или допълване.

Основната идея на Уикипедия е да събере наличното знание на човечеството и да го предостави на всички в свободна форма. Това е една голяма цел, която неминуемо ще отнеме години. Все пак началото е поставено.

1. Коя е темата на текста?

- А) Същност на Уикипедия
- Б) Съдържание на Уикипедия
- В) Основна цел на Уикипедия
- Г) Произход на Уикипедия

2. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Уикипедия по нищо не се различава от другите енциклопедии в интернет.
- Б) Само определени посетители на Уикипедия могат да редактират текстовете.
- В) При създаването си Уикипедия си поставя голяма цел, която вече е осъществена.
- Г) Съдържанието на Уикипедия е общодостъпно, бързо и лесно променящо се.

3. Кое твърдение е НЕВЯРНО според текста?

- А) Всичко, което се публикува в Уикипедия, подлежи на контрол от потребителите на сайта.
- Б) Потребителите на Уикипедия не трябва да заплащат за използването на информацията в сайта.
- В) Наименованието на електронната енциклопедия е превод на английска дума, която означава „бързо”.
- Г) Уикипедия е създадена с амбициозна цел, като за нейното окончателното осъществяване са необходими години.

4. В кое наклонение са използваните глаголни форми в текста?

(Отговора запишете в листа за отговори.)

5. С кой от изразите може да се замени подчертаният израз в текста, без да се промени смисълът на изречението?

- А) защото различават
- Б) различаващи
- В) както различават
- Г) въпреки че различават

6. В кой ред е допусната правописна грешка?

- А) съвременник
- Б) племенник
- В) посланник
- Г) странник

7. В кой ред НЕ е допусната правописна грешка?

- А) плешка, замък, потплата
- Б) расичам, еднакъв, ужилвам
- В) връстник, подлез, оцъствие
- Г) етюд, изстребител, подлостта

8. В кое от изреченията е допусната правописна грешка?

- А) Най-ценните неща са невидими за очите.
- Б) Старицата не виждала добре и помолила за помощ.
- В) Невиждайки опасността, детето се затича през улицата.
- Г) За седмица се изляха невиджани от години поройни дъждове.

9. В кое от изреченията НЕ е допусната правописна грешка?

- А) Победен и объркан донемайкъде, той беше принуден да напусне полесражението.
- Б) Златюбояджиевите картини са пример за оригиналност и за силно изявена индивидуалност.
- В) Нова десет томна поредица ще представи творби от български класици, творили след Освобождението.
- Г) Старата крепост, в чийто мрак отеква тайственият шепот на миналото, днес е реставрирана.

10. При коя от подчертаните думи е допусната граматична грешка, за да се запазят римата и ритъмът?

*Ако някой срещне някой (А) в цъфналата ръж
и целуне този някой някого (Б) веднъж,
то няма ще знае всякой де, кога, веднъж
някого (В) целувал някой (Г) в цъфналата ръж?* (Р. Бърнс)

11. В кое от изреченията НЕ е допусната граматична грешка?

- А) До финалния етап на конкурса бяха допуснати и няколко дуети.
- Б) На никого не се наложи да предполага кой обвиниха несправедливо.
- В) Актьорът, чиито роли са запомнящи се, бе поканен за интервю.
- Г) Град Малко Търново е разположено в сърцето на Странджа планина.

12. – 14. Попълнете празното място с правилната форма на думата.

(Отговора запишете в листа за отговори.)

12. *Госпожо Петрова, разбрахме, че Вие сте (успял) да стигнете навреме.*

13. *Седем (спортист) са избраните да представят страната ни на международното състезание.*

14. *И до днес удивява (дълбок) философски смисъл, който (автор) на надписа е вложил в изсечените думи.*

15. – 16. При коя от двойките думи отношението е като в посочената двойка?

15. *изречение – текст*

- А) текст – мелодия
- Б) театър – изкуство
- В) кола – джип
- Г) стая – апартамент

16. *истина – лъжа*

- А) ред – хаос
- Б) притеснение – неспокойствие
- В) старинен – античен
- Г) запааметен – безпааметен

17. Кое от изреченията е синонимно на посоченото?

От дъжд на вятър говори врели-некипели.

- А) Понякога казва измислици.
- Б) През есента е приказлив.
- В) Винаги говори истини.
- Г) Обикновено споделя преживени неща.

18. С какво значение е използвано фразеологичното словосъчетание в изречението?

Но българите умиха лицето си. („Немили-недраги”, Иван Вазов)

- А) започнаха да си вярват
- Б) победиха в славна битка
- В) защитиха достойнството си
- Г) станаха по-внимателни

19. Какви са подчертаните думи в изречението от лексикална гледна точка?

(Отговора запишете в листа за отговори.)

Град с размерите на орех падна на площада в малкия планински град.

20. В кой ред фразеологичните словосъчетания са синонимни?

- А) и вълкът сит, и агнето цяло – изваждам кестените от огъня
- Б) като две капки вода – като писано яйце
- В) ловя риба в мътна вода – играя си с огъня
- Г) вода за носа – въртя на пръста си

21. Кои са подходящите думи, с които трябва да се попълнят празните места в текста?

През тази година България се включи за трети път в европейската инициатива „Нощта на музеите”, по време на която много , музеи и други културни институции отварят врати за нощни посещения, за да привлекат повече

- А) магазини, туристи
- Б) галерии, посетители
- В) пазари, клиенти
- Г) училища, студенти

22. Коя от думите е числително име?

- А) тройка
- Б) троен
- В) трима
- Г) утроявам

23. По какво се различават подчертаните глаголни форми в изречението?

Вявахме му и знаехме, че няма да ни подведе при никакви обстоятелства.

- А) по наклонение
- Б) по залог
- В) по спрежение
- Г) по вид

24. Какъв е видът на подчиненото изречение в състава на сложното съставно изречение?

(Отговора запишете в листа за отговори.)

Известна е истината, че в живота на човека се редуват радост и мъка.

25. В кое изречение НЕ е употребен предлог?

- А) По-добре късно, отколкото никога.
- Б) Помежду им стоеше омразата.
- В) След зимата дойде пролетта.
- Г) Победителят според него е известен.

26. С кой от посочените изрази може да се замени подчертаната дума, без да се промени смисълът?

И той сядаше под церовете, слушаше как долу шуми Искърът, мислейки, че реката пътува отдалеко и е видяла много земи и хора.

- А) тъй като мислеше
- Б) защото мислеше
- В) като мислеше
- Г) както мислеше

27. В каква последователност изреченията образуват логически свързан текст?

(1) Проектът разработва концепция за изграждане на космическа колония за 10 000 човека, които ще живеят и работят в нея. (2) Българският проект „Космическа колония ТАНГРА” се класира на второ място в ежегодния ученически конкурс за Космическа колония на НАСА и Националната космическа агенция на САЩ. (3) Не по-малко интересна е идеята основният закон на колонията да е базиран на съществуващите конституции на България, Франция и САЩ. (4) Учениците са създали интересен дизайн и конструкция на колонията и предлагат интересни енергийни решения.

- А) 1, 2, 3, 4
- Б) 2, 3, 4, 1
- В) 2, 1, 4, 3
- Г) 4, 3, 1, 2

28. Каква синтактична служба изпълняват подчертаните думи в изречението?

(Отговора запишете в листа за отговори.)

Македонски отдъхна и пак завървя тихо, равномерно, бодро.

29. В кое изречение е употребено несъгласувано определение?

- А) Сутринта тръгнахме към старата хижа.
- Б) Предстоеше ни многочасов труден преход.
- В) По пътя се насладихме на чудесни гледки.
- Г) Видяхме, че езерата на Рила са прекрасни.

30. В кой стих от „Неразделни“ Пенчо Славейков използва съставно именно сказуемо?

- А) „Стройна се Калина вие над брегът усамотени ...”
- Б) „Уморен, под тях на сянка аз отбих се да почина ...”
- В) „За сърцата що се любят и смъртта не е раздяла.”
- Г) „Дълго аз стоях и слушах, там под сянката унесен ...”

31. Колко местоимения има в изреченията?

(Отговора запишете в листа за отговори.)

Най-сетне принцесата разказала на царя и царицата за коварството си, а те извикали знахаря и му казали, че дъщеря им наистина е извършила една неправда към някакъв млад човек, но сега сърцето ѝ било съкрушено от мъка, като сама признала за това.

32. В кое от изреченията е допусната пунктуационна грешка?

- А) Докосвахме медузите чак, когато морето ги изхвърляше на пясъка.
- Б) Верандата, която беше отрупана със зеленина, пустееше.
- В) Трябва да отида рано на другата сутрин, без да съм закусвал нищо.
- Г) Ако няма мъгла, би се открил целият път през гората.

33. В кое от изреченията НЕ е допусната пунктуационна грешка?

- А) В топлата лятна нощ се разхождах по крайбрежната алея в края, на която се виждаше луната.
- Б) Кучето лежеше отпуснато и дълго време наблюдаваше пътя, виещ се в далечината, като опашка на дракон.
- В) Тореадорът стъпваше с достойнство, развявайки червеното платно пред себе си, и постоянно усещаше дъха на разярения бик.
- Г) След като се нахрани той се приближи до двамата на съседната маса, поздрави ги и се заприказва с тях.

34. В кое от изреченията е допусната пунктуационна грешка?

- А) Направих крачката и се здрависах не защото исках, а защото се опитвах да убедя себе си, че трябва да съм учтив с него.
- Б) През високата ограда на градината, където нямаше никакви дървета, проникваха последните слънчеви лъчи.
- В) Както забелязах, нейното отражение във водата беше прозрачно и неземно, каквито са отраженията на русалките от приказките.
- Г) Откакто стана ясен страшният провал, въпросът кой го предаде, не му даваше покой дори и през нощта.

35. Колко запетаи са пропуснати в изречението?

(Отговора запишете в листа за отговори.)

Малко хора са способни на това да се шегуват когато би трябвало да се гневят на жестоките удари на съдбата.

36. В кой ред вярно са свързани цитат и литературна творба?

- А) Думите му бяха сладки – бяха мъките горчиви – писано било, та ние да се не сбереме живи... – „Българският език”
- Б) Не, ти падна под общия позор, охулен, опетнен със думи кални... – „Неразделни”
- В) И някога за път обратен едва ли ще удари час... – „Заточеници”
- Г) „всякой гледа само да бъде напред и гърди героически на смърт да изложи... – „На прощаване”

37. Кои от посочените имена са на герои от разказа „По жътва”?

- А) Нонка, Гунчо
- Б) Илийца, Евтимий
- В) Калина, Иво
- Г) Пенка, Никола

38. Кой от посочените мотиви НЕ присъства в стихотворението „На прощаване”?

- А) за прославата и признанието
- Б) за величието на родната природа
- В) за безсмъртието на подвига
- Г) за героичната смърт

Прочетете откъса от повестта на Иван Вазов „Немили-недраги” и отговорете на въпроси 39. – 41. вкл.

Остана жив само Македонски, комуто единадесетте рани заздравяха и дясната ръка изсъхна.

Той сега е разсилен и мете с лявата ръка канцеларията...и тоя лев в Стара планина, и тоя герой на Гредетин малодушно трепери сега пред гласа на грубия писар...

Една дълга агония!...

Бедни, бедни Македонски! Защо не умря при Гредетин?...

39. От коя част на повестта е откъсът?

- А) от епизода със смъртта на Странджата
- Б) от епизода с преминаването на Дунав от Македонски
- В) от битката при Гредетин
- Г) от епилога на повестта

40. Кое твърдение е вярно според смисъла на откъса?

- А) В годините след Освобождението са забравени героите на националната свобода.
- Б) Македонски е с най-щастливата съдба от всички хъшове след битката при Гредетин.
- В) Липсата на образование отрежда на Македонски съдбата на прислужник.
- Г) В следосвобожденска България няма уважение към труда на нисшите служители.

41. Какво художествено средство са подчертаните изрази в текста?

- А) реторичен въпрос
- Б) реторично възклицание
- В) ирония
- Г) хипербола

42. Кое от посочените твърдения е НЕВЯРНО за одата „Българският език“?

- А) Творбата е пряко обръщение на лирическият говорител към родното слово.
- Б) Одата възхвалява вечните стойности на родния език и изобличава неговите хулители.
- В) Лирическият говорител намира опора за аргументите си само в своето настояще.
- Г) В одата се противопоставят два типа ценности – непреходните и модните.

43. Кое твърдение е НЕВЯРНО за срещата на Алеко Константинов с Ниагара?

- А) Изживял щастието от срещата с Ниагара, авторът пресъздава по неповторим начин красотата на водопада.
- Б) Пред природния феномен пътешественикът е завладян от възхищение, удивление и благоговение.
- В) Вглеждайки се в лицата на спътниците си, Алеко с учудване забелязва, че красотата на природното чудо въобще не им въздейства.
- Г) Наблюдателното око на пътешественика проследява кръговрата на водата, различните й състояния и движения.

44. Коя опозиция НЕ присъства в разказа „По жътва“ от Елин Пелин?

- А) живот – смърт
- Б) радост – скръб
- В) делник – празник
- Г) любов – омраза

45. От какво НЕ е мотивиран поетичният обет в одата „Българският език“?

- А) завист и страх
- Б) гордост и презрение
- В) дълг и чест
- Г) обич и гняв

46. Кое от следните твърдения е вярно за „На прощаване“ и за „Опълченците на Шипка“?

- А) и двете са творби на Иван Вазов
- Б) и двете са написани след Освобождението
- В) и двете прославят красотата на родната природа
- Г) и двете утвърждават героичната саможертва в името на отечеството

47. Как е представена историята за любовта между двамата млади в „Неразделни“?

- А) чрез описание на чувството
- Б) чрез диалог между родители и деца
- В) чрез монолог на девойката
- Г) чрез разсъждения за любовта

48. В кой от редовете вярно са свързани автор и литературна творба?

- А) Пейо Яворов – „Неразделни”
- Б) Христо Ботев – „Немили-недраги”
- В) Елин Пелин – „Една българка”
- Г) Алеко Константинов – „До Чикаго и назад”

49. Каква черта от характера на бай Ганьо представя посоченият откъс от „Бай Ганьо у Иречека”?

„...табакерата беше в джеба му, но трябваше да намери предлог да понавести дисагите, не може той да си оставя мускалите така у чужди хора, всичко става на този свят.”

- А) неграмотност
- Б) самоувереност
- В) недоверчивост
- Г) невежество

50. Посочете НЕВЯРНОТО твърдение.

- А) Йордан Йовков участва в двете Балкански войни и в Първата световна война.
- Б) Пейо Яворов свързва живота си с четническите движения в Македония.
- В) Иван Вазов е един от министрите на народната просвета след Освобождението.
- Г) Христо Ботев е роден във Враца, а пада убит в Стара планина, край Калофер.

Дидактическа задача: Прочетете текста и напишете подробен преразказ от името на бай Марко.

Из „Гост”¹
(I глава от романа „Под игото”)
Иван Вазов

[...]

Марко не довърши думата си. Изрухтя нещо в тъмното дъно на двора; керемиди паднаха с трясък от стряхата на зида. Кокошките и пилците изкукудечиха уплашени и се разхвърчаха насам с настръхнал перушиняк. Слугинята, която събираше там прострените ризи, изпищя и завика: "Хайдути! Хайдути!"

В двора настана страшна смутня. Жените се изпокриха из стаите, децата се не чуха, не видяха, а Марко, който беше храбър, прав, след като надникна в тъмното място, отдето дойде шумът, изчезна в една врата. Подир малко излезе из друга, при обора. Той държеше два пищова.

[...]

Действително, чужди човек имаше там в сянката, между кокошарника и обора, но тъмнината беше тъй гъста, че нищо не личеше там. Тя ставаше още по-непроницаема за Марка, по причина на бързото му преминуване от светлината на фенера в мрака на нощта.

Марко влезе на пръсти в обора, като погали коня по задницата, да се не плаши, и погледна през дървените пречки на прозорчето. Било, че окоето му привикна на мрака, било, че тъй му се стори, той видя в ъгъла, до самото прозорче, нещо изправено като човек и свършено неподвижно.

Марко насочи пищова. [...]

– Бай Марко – прошушна един глас.

– Кой е тука? – попита Марко по български.

– Бай Марко, не се бойте, ваш човек съм! – И неизвестният се изпречи на прозорчето. Марко ясно видя сянката на непознатия.

– Кой си ти? – попита сепнато и недоверчиво Марко, като отдръпна пищова си.

– Иван, на дядо Манола Краличът син, от Видин.

– Не те познавам тука... що чиниш тука?

– Ще ти разкажа, бай Марко – отговори гостът, като си снишаваше гласа.

– Аз не мога да те видя... отдека идеш?

– Ще ви разкажа, бай Марко... отдалеч.

– Откъде отдалеч?

– От много далеч, бай Марко – пошушна ниско гостът.

– Откъде?

– От Диарбекир.

Тая дума като един проблеск огря паметта на Марка. Той си спомни, че дядо Манол има син в Диарбекир, на заточение. Дядо Манол му беше стар приятел [...].

Тогава излезе из обора, приближи се в мрака до нощния гостенин, хвана го за ръка и го въведе през обора в сламеника

– Иванчо, ти ли си бе? Аз те помня момченце... Ти ще ношуваш тука, утре ще видим – каза му Марко тихо.

– Благодаря ви, бай Марко... освен вас друго не познавах тука. – прошушна Краличът.

– Дума ли иска? Баща ти от мене няма по-добър приятел. Ти си у дома си. Видя ли те някой?

– Не. Мисля, когато влязох, никого нямаше на улицата.

– Влезе? Та тъй влазя ли се бе, синко? През покрива, на юруш! Не вреди, дядовия Манолев син ми е добър гостенин всякога, най-вече когато ми иде от толкова далеко място. Гладен ли си, Иванчо?

– Благодаря, бай Марко, не съм гладен.

– Не, ти трябва да хапнеш. Аз ще ида да умиря домашните, па пак ще дойда, да си побъбрим. и да я нагласим. Хай, бог да те поживи, какво щях да направя – казваше Марко, като свалише полека чакмака на пищова си.

– Прощавай, бай Марко, глупост страшна направих.

– Трай, доде се върна. – И Марко излезе и затвори вратата на обора.

[...]

¹ Откъсът е със съкращения.

ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА – 19 юни 2009 г.

Ключ с верните отговори

Въпрос №	Верен отговор	точки
1.	А	1
2.	Г	1
3.	В	1
4. СО	изявително наклонение / изявително (или със съкращения)	2
5.	Б	1
6.	В	1
7.	Г	2
8.	В	1
9.	А	2
10.	А	2
11.	В	2
12. СО	успели	1
13. СО	спортисти	1
14. СО	дълбокият; авторът	2
15.	Г	1
16.	А	1
17.	А	2
18.	В	2
19. СО	омоними	2
20.	Г	1
21.	Б	1
22.	В	1
23.	В	1
24. СО	подчинено определително изречение / определително (или със съкращения)	2
25.	А	1
26.	В	1
27.	В	1
28. СО	обстоятелствени пояснения за начин / обстоятелствени пояснения (или със съкращения)	2
29.	Г	1
30.	В	2
31. СО	седем / 7	2
32.	А	2
33.	В	2
34.	Г	2
35. СО	две / 2	2
36.	В	1
37.	Г	1
38.	Б	1
39.	Г	1
40.	А	2
41.	Б	2
42.	В	2
43.	В	2
44.	Г	2
45.	А	1
46.	Г	2
47.	В	1
48.	Г	1
49.	В	2
50.	Г	2